

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนในพื้นที่โครงการหลวงให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) ชุมชนป่าเมี่ยง (ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงป่าเมี่ยง) (2) ชุมชนที่ทำนาข้าวเป็นหลัก (ศูนย์ฯ แม่ลำน้อย และ ท่งเริง) และ (3) ชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น (ศูนย์ฯ แม่แฮ) โดยในปี พ.ศ. 2558 เป็นการทดสอบกิจกรรมตามแผนการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในพื้นที่นำร่องแต่ละแห่ง ประกอบด้วย (1) การศึกษาโครงสร้างของพื้นที่ป่าไม้รอบเขตชุมชน (2) การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน (3) การศึกษาและพัฒนาแนวทางการหมุนเวียนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ และ (4) การศึกษาวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวท้องถิ่นให้บริสุทธิ์และมีคุณภาพ

ผลการศึกษาสรุปดังนี้ (1) โครงสร้างของพื้นที่ป่าไม้รอบเขตชุมชนของพื้นที่นำร่อง 4 แห่ง ประกอบด้วย ป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง (ท่งเริง) ป่าดิบเขา (แม่ลำน้อย และ ป่าเมี่ยง) และ ป่าสนผสมป่าดิบเขา (แม่แฮ) โดยส่วนใหญ่สภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์สูง ยกเว้นพื้นที่ศูนย์ฯ แม่แฮ มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง (2) ฟื้นฟูพืชอาหารและสมุนไพรร่วมกับชุมชน 4 แห่ง รวม 44 ชนิด และ เพาะเลี้ยงเห็ดมาศโครไรชา 3 ชนิด (เห็ดแดง ดับเต่า เห็ดขาง) ร่วมกับป่าธรรมชาติ ในพื้นที่ศูนย์ฯ ป่าเมี่ยง (3) มีแนวทางในการใช้ประโยชน์จากวัสดุในท้องถิ่น 2 รูปแบบ คือ การจัดการขยะในครัวเรือน และ การใช้ประโยชน์จากเศษเหลือทางการเกษตร เช่น การทำก้อนเชื้อเห็ด การทำปุ๋ยหมัก และ ก๊าซชีวภาพ จากกระบวนการแปรรูปกาแฟ (4) เกษตรกรใน 3 พื้นที่ จำนวน 8 ราย ให้การยอมรับวิธีการคัดพันธุ์ข้าวบริสุทธิ์โดยการปลูกข้าวต้นเดียว เนื่องจากให้ผลผลิตไม่แตกต่างจากวิธีการปลูกแบบดั้งเดิมของเกษตรกร (ปีเพาะ: 800-951 กก./ไร่ สันป่าตอง 1: 640 กก./ไร่ ข้าวเหลือง: 430-834 กก./ไร่) แต่สามารถลดปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ลง อย่างไรก็ตามปริมาณผลผลิตขึ้นอยู่กับ การดูแลของเกษตรกร

คำสำคัญ ชุมชนต้นแบบโครงการหลวง การพัฒนาอย่างยั่งยืน สภาพภูมิสังคม ป่าเมี่ยง นาข้าว ฝิ่น

Abstract

This research aims to study for the appropriate geosocial based sustainable development of 3 Royal Project Models comprised of Assam tea community (Pa Mieng), Rice growing community (Mae La Noi and Thung Reong) and Opium eliminated community (Mae Hae). By the year 2015, the four research activities were conducted in each pilot areas included (1) Study of the structure of the forest surrounding the community; buffer zone, (2) Study of the conservation and restoration of local biodiversity for community food bank, (3) Study on cyclic used of natural resources in local community; zero wasted, and (4) Study of method to improve local rice yield by pure line selection

The results are summarised as followed (1) The deciduous forest and dry evergreen forest were found in Thung Reong where as hill evergreen forest was found in Mae La Noi and Pa Mieng, and mixed hill evergreen-coniferous forest was found in Mae Hae (2) The forty-four plant species were restored for local food bank in 4 communities. The three species of mycorrhizal mushroom were also cultivated in Pa Mieng area (3) The two guidelines of zero wasted manangement were household waste and the use of agricultural waste such as mushroom cultivated material, compost and biogas from coffe processing (4) Single rice seed planting technique was adopted by 8 farmers in 3 areas due to quite similar yield comparing to their own practices.

Keywords: Royal project model, Sustainable development, Geosocial, Assam tea, Paddy rice, Opium eliminated